

Ergen Öznel İyi Oluşunun Yordanmasında Algılanan Sosyal Destek ve Bağlanma Stilleri

Perceived Social Support and Attachment Styles In The Prediction of Adolescent Subjective Well-Being

Öz

Bu araştırmanın amacı, bağlanma stili ve algılanan sosyal destek düzeylerinin ergenlerin sahip olduğu öznel iyi oluş düzeyleri üzerindeki rolünü incelemektir. Araştırmanın bir diğer amacı ise cinsiyet değişkeninin bağlanma stili, sosyal destek ve öznel iyi oluş düzeylerine etkilerinin incelenmesidir. Bu amaçlara yönelik olarak 14-17 yaş aralığındaki 336 kız (%47.6), 362 erkek (%51.3) ve cinsiyetini belirtmeyen 8 (%1.1) katılımcı olmak üzere toplam 706 ergen katılımcıdan veri toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Revizyonu (ASDÖ-R) kullanılmıştır. Veri toplama süreci sonunda elde edilen veriler ile hiyerarşik regresyon analizi kullanılarak cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğin öznel iyi oluş düzeyleri üzerindeki rolü incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre cinsiyet, bağlanma stillerinin ve algılanan sosyal desteği değişkenlerinin öznel iyi oluşu anlamlı bir şekilde yordadığı; algılanan sosyal desteğin modele dahil edilmesiyle toplam açıklanan varyansa %17'lik anlamlı bir katkı sağladığı tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında öznel iyi oluş ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif ve anlamlı bir korelasyon, kaygılı-kaygısız bağlanma stili ile negatif ve anlamlı bir korelasyonun bulunduğu; kaçınan bağlanma stili ile anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Ayrıca öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları, ergenler bağlamında ilgili alanyazın ışığında tartışılarak uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Öznel İyi Oluş, Bağlanma Stilleri, Algılanan Sosyal Destek, Hiyerarşik Regresyon

Abstract

The aim of this study is to examine the role of attachment style and perceived social support levels on adolescents' subjective well-being levels. Another aim of the study is to examine the effects of gender variable on attachment style, social support and subjective well-being levels. For these purposes, data were collected from a total of 706 adolescent participants, including 336 girls (47.6%), 362 boys (51.3%) and 8 (1.1%) participants who did not specify their gender between the ages of 14-17. Adolescent Subjective Well-Being Scale, Three-Dimensional Attachment Styles Scale and Perceived Social Support Scale Revision (ASDS-R) were used as data collection tools. The role of gender, attachment styles and perceived social support on subjective well-being levels was examined using hierarchical regression analysis with the data obtained at the end of the data collection process. According to the findings of the study, it was determined that gender, attachment styles and perceived social support variables significantly predicted subjective well-being; with the inclusion of perceived social support in the model, it made a significant contribution of 17% to the total explained variance. In the light of the findings obtained from the study, it is seen that there is a positive and significant correlation between subjective well-being and secure attachment style, a negative and significant correlation with anxious-anxious attachment style, and no significant relationship with avoidant attachment style. It was also found that subjective well-being showed a significant difference according to gender. The results of the study were discussed in the light of the relevant literature in the context of adolescents and various suggestions were made to practitioners and researchers.

Keywords: Well-Being, Attachment Styles, Perceived Social Support, Hierarchical Regression

1. Hasan kalyoncu Üniversitesi

Giriş

Ergenlik dönemi de dahil yaşamının her döneminde bireyin iyilik halinde olabilmesi, iyi oluşunu sürdürebilmesi, iyi oluşu olumlu yönde etkileyen kimi etkenlerle ilişkili bulunmaktadır. İyi oluşun alan yazında, öznel iyi oluş, iyilik hali ve psikolojik iyi oluşun tümünü kapsayan bir kavram olarak ele alındığı görülmektedir. İyi oluşun alt kavramlarından biri olan öznel iyi oluş, olumlu duyguların ve yaşam doyumunun yüksek, olumsuz duyguların ise nispeten düşük düzeyde olmasını ifade eden bir kavramdır (Demir, 2021; Kocamaz Karagözlü, 2019). Pozitif psikolojide hedeflenen ana unsurlardan ikisinin mutluluk ve öznel iyi oluşu anlamlandırmak olduğunu ifade eden Yalçın (2015), öznel iyi oluş kavramı bağlamında umut, iyimserlik, iyi oluş, mutluluk ve doyum gibi kavramların ön plana çıktığından da söz etmektedir. Alan yazında öznel iyi oluşla ilişkilendirilmiş olan kavramlar göz önünde bulundurulduğunda; psikolojik, fiziksel ve duygusal anlamda sağlıklı olan yani öznel iyi oluş düzeyi yüksek olan bir bireyin, yaşamının genelinde çevresiyle doyum sağlayabileceği ilişkiler kurabilmesi, yaşamına daha olumlu bakabilmesi ve olumlu yaşantılar edinebilmesi daha olası görülmektedir. Yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip bireylerin olumlu duygu ve düşünceleri ağır basan özelliklere sahip olduğu (Çakar ve Altun, 2021) düşünüldüğünde öznel iyi oluşun, bireyin yaşamındaki önemi daha da belirginleşmektedir. Öte yandan, yetişme sürecinde yeterince desteklenerek ve motive edilerek yetiştirilmeyen bireylerin ise mutlu olma ihtimallerinin nispeten daha düşük, ayrıca yaşamlarına ilişkin bakış açılarının da daha olumsuz olabileceği ileri sürülmektedir (Yıldız, 2014). Bu ifadeden hareketle, bireyin doğumundan itibaren yaşamında önemli yere sahip olan anne-babası veya bakım vereniyile kurduğu bağlanma stilleri de öznel iyi oluşunu sağlamada önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Bağlanmaya dair ilk oluşumlar bebeklik döneminde başlasa da bağlanmanın şekillenmesi çocuklukta devam etmekte hatta yaşamın tüm alanlarında etkisini sürdürmektedir (Çetinkaya, 2017; Çakar, 2019, Yıldız, 2014). Bebeklik döneminden itibaren belirgin hale gelmeye başlayan ve diğer gelişimsel dönemlerde devam eden bağlanma stiline ise bireyin çevresindekilerle kurduğu ilişkileri biçimlendiren bir kavram olarak ifade edildiği görülmektedir (Kesebir vd., 2011). Bireylerin bağlanmaya yükledikleri anlamları keşfetmeye yönelik çalışmalara bakıldığında, bakım veren kişi (anne ya da bir başka yetişkin) ile çocuğun arasındaki bağlanma stillerinin *güvenli*, *kaçınan*, *kaygılı/kararsız* olmak üzere üç başlıktan oluştuğu görülmektedir (Kırimer vd., 2014). Bakım vereniyile güvenli bağlanan bir çocuğun, kendisine dair

inançlarını sevilme ve değerli hissetme gibi olumlu bir bakış açısıyla temellendirmesinin yanı sıra çevresindekilerin de güven duyulabilecek ve içten olma potansiyeli yüksek bireyler olabileceğine yönelik olumlu inançlar geliştirecek olması beklenir (Çelik vd., 2017). Dolayısıyla anne-baba ve çocuk arasında gerçekleştirilen güvenli bağlanma stiline, ergenin öznel iyi oluş düzeyine etkisine yönelik önemli bir ipucu sağladığı söylenebilir. Bireyin erken yaşlarda anne- babasıyla kurduğu ilişkilerin, yaşamının ilerleyen dönemlerinde romantik ilişkilerle benzerlikler taşıyor olduğu düşünüldüğünde (Yıldız, 2014), anne-babayla kurulan bağın niteliğinin önemi daha da belirgin hale gelmektedir. Çünkü birey, ailesiyle birlikte başladığı bağlanma serüvenini, yaşamının geri kalanına taşımaktadır.

Bebeklikten bu yana devam eden bu bağlanma serüveninin kritik öneme sahip olduğu dönemlerden biri ergenlik dönemi olarak görülmektedir. Kimlik kazanma dönemindeki ergenin, ait olma ve başkalarıyla ilişki halinde olma ihtiyacı hissettiği söylenebilir. Bu ihtiyaçların doyurulup doyurulmamasından öznel iyi oluş düzeyinin etkilenmesi olası görülmektedir. Örneğin Körük (2016), araştırmasında ergenlerde güvensiz bağlanma ve algılanan sosyal desteğin azalmasıyla birlikte riskli davranışa yönelme olasılığının arttığını bulmuştur. Bu bağlamda düşünüldüğünde, hem bağlanma türünün hem de özellikle aileden algılanan sosyal destek düzeyinin azalmasının, bireyin öznel iyi oluş düzeyini de etkilemesi olası görüldüğünden, algılanan sosyal destek ve bağlanma stiline öznel iyi oluşa nasıl bir etkide bulunduğu incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Sonuç olarak, ergenlik döneminin bireyin yaşamında belirleyici özelliklere sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda ergenlik dönemindeki bireyin öznel iyi oluş düzeyinin araştırılması önemli ve gerekli görülmektedir.

Amaç

Öznel iyi oluşu açıklamada; algılanan sosyal desteğin sınırlı sayıda çalışmada ele alındığı (Tomas vd., 2020) ve bağlanma stillerinin incelenmesi gerektiği (Türkmen, 2012) göz önünde bulundurulurken cinsiyet, sahip olunan bağlanma stili ve algılanan sosyal destek düzeyinin ergen öznel iyi oluşunu açıklamadaki etkisini incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın amacını gerçekleştirmeye yönelik araştırma soruları ise şu şekilde belirlenmiştir:

1. Ergen öznel iyi oluşunun yordanmasında bağlanma stilleri ve sosyal desteğin rolü nedir?
2. Ergen öznel iyi oluşu ile bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir

ilişki var mıdır?

3. Ergen öznel iyi oluşu, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek; cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada yordayıcı korelasyonel desen kullanılmıştır. Bu bağlamda cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğin ergen öznel iyi oluşunu açıklama düzeyi belirlenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni, ergen öznel iyi oluşu, bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Gaziantep ilinde 14-17 yaş aralığındaki 9, 10 ve 11.sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan ergenlik dönemindeki bireyler oluşturmaktadır. Toplamda 706 katılımcının katıldığı araştırmada 336 kız (%47.6), 362 erkek (%51.3) ve cinsiyetini belirtmeyen 8 katılımcı (%1.1) bulunmaktadır. Okul türü bağlamında Resmi Anadolu Lisesi'nde 329 (%46.6), Özel Anadolu Lisesi'nde 143 (%20.3), Resmi Mesleki Teknik Lise'de 97 (%13.7), Özel Mesleki Teknik Lise'de öğrenim gören 121 (%17.11) ve okul türünü belirtmeyen 16 (%2.3) katılımcı bulunmaktadır. 9. sınıfta 198 (%28), 10. sınıfta 227 (%32.2), 11. sınıfta öğrenim gören 239 (%33.9) ve sınıf düzeyini belirtmeyen 42 (%5.9) katılımcı yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği

Ölçek, Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilmiştir. Araştırmacı, ergenlik dönemindeki 180 bireyden mutluluğun tanımını yapmasını isteyerek içerik analizi aracılığıyla verilerin analizini gerçekleştirmiştir. Mutlulukla ilgili tanımların öznelleştirilmesi ile 35 maddeden oluşan öznel iyi oluş hali ölçeği deneme formunun elde edilmesinin ardından yaşları 14 ila 18 arasında değişen 250 ergen (156 kız ve 94 erkek) ergenlik dönemindeki bireye geçerlik ve güvenilirliği ölçmek üzere uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 15 maddelik, dört boyuttan meydana gelen bir ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin boyutları: birinci boyut, aile ilişkilerinde doyum, ikinci boyut önemli diğerleri ve ilişkide doyum, üçüncü boyut yaşam doyumu, dördüncü madde ise olumlu duygular şeklinde tanımlanmıştır. Yapılan faktör analizine göre ölçekte yer alan dört faktörün, toplam varyansın %61.6'sını açıkladığı sonucuna varılmıştır. Ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa katsayısı .86 bulunmuşken, Spearman Brown değerinin ise .83 olduğu ifade edilmektedir. Test tekrar test yöntemiyle de güvenilirliği ölçülen

ölçekteki kararlılık katsayısı .83 olarak belirlenmiştir.

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

Erzen (2016) tarafından geliştirilen ölçek, bağlanma stillerinin belirlenmesinde alternatif bir ölçme aracı geliştirme amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğe 12-25 yaşlarındaki 244 kız ve 216 erkek olmak üzere toplam 460 katılımcı katılmıştır. Ölçeğin dilsel geçerliğini ölçmek üzere iki uzmandan alınan Cohen Kappa uyuma ölçümünün değeri .87, içerik geçerliği ise .72 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin yapı geçerliğini ölçmek yapılan açımlayıcı faktör analizine göre ölçek maddeleri 18 maddeden oluşmakta ve tutarlı bir şekilde üç boyutta toplanmaktadır. Ölçekteki maddelerin toplamdaki korelasyon değerleri ise .49 ve .75 arasında değişirken, madde kalan analizlerinin .96 ve .98 arasında değişkenlik gösterdiği ifade edilmektedir. Alt boyutlarda Ainsworth (1978) modelinde tanımlanan bağlanma stillerine uygun şekilde adlandırma yapılmıştır. Alt ölçeklerden ilki yedi maddeden meydana gelen "Kaçınan Bağlanma Stili (Örnek madde: Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.)", ikincisi beş maddeden meydana gelen "Güvenli Bağlanma Stili (Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.)", son alt ölçek ise altı maddeden meydana gelen "Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili (Örnek madde: İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.)" şeklinde tanımlanmaktadır. Ölçekte yer alan üç boyuttan elde edilen varyansın toplamda %45,73 olduğu bulunmuştur.

Ölçeğin güvenilirliğini ölçmek üzere yapılan Cronbach Alpha analizlerinden elde edilen verilere göre kaçınan bağlanma stili için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .80, güvenli bağlanma stili için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .69, kaygılı-kararsız bağlanma stili için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise .71 olarak bulunmuştur.

Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Revizyonu (ASDÖ-R)

Yıldırım (1997) tarafından geliştirilmiş olan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)'nin revizyondan (R) geçirilmiş versiyonudur. Yaşları 14 ile 17 arasında değişen 315'i kız, 345'i erkek öğrencinin katılımıyla ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi sonucunda ASDÖ-R'nin genelinde öz değerinin 1'den fazla olduğu yedi faktör belirlenmiş ve belirlenen faktörler alt ölçekler olarak tanımlanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda ASDÖ-R'nin toplam puanının kullanılmaya uygun ve genel bir faktörünün mevcut olduğu belirlenmiştir. ASDÖ-R'nin alt ölçeklerinden ilki olan aile desteği alt ölçeğinde 20 madde ve üç faktör, arkadaş desteği alt ölçeğinde 13 madde, öğretmen desteği alt ölçeğinde ise 17 madde, iki

faktör bulunmaktadır. Ölçekte açıklanan toplam varyansın %56,492 olduğu belirtilmektedir. ASDÖ-R'nin güvenilirliğini ölçmek amacıyla, alt ölçeklerin tamamının Alpha güvenilirlik katsayısı belirlenmiş ve dört hafta ara verilerek 218 katılımcı ile test tekrar test yöntemi aracılığıyla güvenilirlik test edilmiştir. Ölçeğin tamamından elde edilen veriye göre hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .93 olarak ve ölçeğin tümüne ilişkin güvenilirlik katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmanın genel amacına uygunluğunu tespit etmek amacıyla tek değişkenli normallik ve çoklu normallik varsayımları ile test edilmiştir. Öznel iyi oluş, anne-baba tutumu, üç boyutlu bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek için toplam puanlar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Toplam puanların normalliğine ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları, merkezi eğilim ölçüleri ve histogram ile incelemeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırma değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikleri incelemek üzere ergen öznel iyi oluş, güvenli, kaçınan, kaygılı-kararsız bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenlerine ait toplam puanlar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Toplam puanların normalliğine ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları, merkezi eğilim ölçüleri ve histogram ile inceleme yapılmıştır. Öznel iyi oluş, güvenli, kaçınan, kaygılı-kararsız bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek toplam puanları için edinilen betimsel istatistik değerleri Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2'de belirtilen değerlere göre, ergen öznel iyi oluş, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek

ölçekleri için merkezi eğilim ölçülerinin birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir ve çarpıklık ve basıklık katsayıları, [-1, +1] aralığında yer almaktadır. Ergen öznel iyi oluşu, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek ölçekleri için yapılan değerlendirmeler bütünüyle incelendiğinde, puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın amacına yönelik gerçekleştirilen analizlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın amacı, ergen öznel iyi oluşunun bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenleri tarafından yordanabilirliğini açıklamaktır. Çoklu regresyon analizi yapılırken araştırmanın yordayıcı değişkenleri arasında çoklu bağlantılılık olarak adlandırılan bir sorunla karşılaşılması olasıdır (Büyüköztürk, 2017). Bu bağlamda öncelikle çoklu bağlantılılık sorunu olup olmadığına ilişkin incelemeler yapıp Tablo 3'te bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenlerine ilişkin toleranç ve VIF değerlerine yer verilmiştir.

Yordayıcı değişkenler arasında yüksek düzeyde ilişkiler bulunması olarak nitelendirilen çoklu bağlantılılık sayıltısının (Büyüköztürk, 2017), test edilebilmesi amacıyla yordayıcı değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Yordayıcı değişkenler arası ikili korelasyonların .80 üzerinde olması çoklu bağlantı sorunu olabileceğini gösterirken .90 üzerindeki korelasyonlar ciddi bir çoklu bağlantı sorunu ifade eder (Büyüköztürk, 2017). Yapılan hesaplamada, yordayıcı değişkenler arasındaki korelasyon değerlerinin .80'in altında olduğu saptanmıştır (max

Tablo 2. Ergen Öznel İyi Oluşu, Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Toplam Puanlarına ait Betimsel İstatistikler

Ölçek	N	Tepe değer	Ortanca	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Ergen Öznel İyi Oluşu	706	42.00	45.00	44.73	7.65	-.34	-.14
Güvenli Bağlanma	706	3,60	3,60	3,52	0,80	-,60	,29
Kaçınan Bağlanma	706	2,29	2,42	2,52	,75	,31	,08
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	706	2,71	2,57	2,60	,73	,13	-,29
Algılanan Sosyal Destek	706	116.00 ^a	119.00	117.66	16.60	-.38	-.48

= .50). Büyüköztürk (2017), tolerance değerinin .20'den düşük, varyans büyütme faktörünün (VIF) ise 10'un üzeri olması halinde çoklu bağlantılılık sorunu olduğunu gösterdiğini belirtmektedir. Bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek düzeylerine ilişkin tolerance ve VIF sonuçlarına göre değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu bulunmamaktadır.

Kukla değişken olarak belirlenen cinsiyet değişkeni ile gerçekleştirilen regresyon analizinin sonuçları Tablo 4'te belirtilmiştir. Analizde, kız öğrenciler referans alınarak erkek cinsiyete sahip olmanın öznel iyi oluşa etkisi incelenmiştir. Tablodan elde edilen verilere göre cinsiyetin erkek olmasına bağlı olarak öznel iyi oluş düzeyi anlamlı olarak artmaktadır ($p < .05$).

Yordayıcı İstatistikler

Araştırmada, ergen öznel iyi oluşunun yordanmasına ilişkin üç boyutlu bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek değişkenlerinin rolünü irdelemek amacıyla yordayıcı korelasyonel desen kullanılmıştır. Yordayıcı korelasyonel analiz kullanılarak gerçekleştirilen araştırmalarda, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinin yanı sıra, değişkenlerden birinden hareketle diğerinin yordanması hedeflenmekte; dolayısıyla değişkenin bilinen değerinden hareket edilerek öteki değişkenin bilinmeyen

değeri açıklanmaya çalışılmaktadır (Büyüköztürk, 2018). Yapılan bu araştırmanın modellemesinde bağımlı değişken olarak ele alınan ergen öznel iyi oluşunun, üç boyutlu bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek bağımsız değişkenleri puanlarından hareketle, hiyerarşik regresyon analizi aracılığıyla yordanmaya çalışılmıştır.

Öznel İyi Oluşun Yordanmasında Cinsiyet, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin Rolü

Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Analize birinci blokta cinsiyet değişkeni alınmıştır. Cinsiyet, ergen öznel iyi oluş değişkenine ilişkin varyansın %2'lik kısmını açıklamaktadır. Cinsiyet değişkeni ile ergen öznel iyi oluşu arasında ilişki bulunmaktadır ve erkek cinsiyette olmak ergen öznel iyi oluşunu yordamaktadır. Analize ikinci blokta, güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri değişkenleri dâhil edilmiştir. Cinsiyet değişkeni kontrol edildiğinde, güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma değişkenlerinin daha önce açıklanan varyansa %17 katkı sağladığı görülmektedir.

Daha sonra üçüncü bloğa, algılanan sosyal destek değişkeni alınmıştır. Cinsiyet, güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri değişkenleri kontrol edildiğinde; aile, akran ve öğretmen desteği

Tablo 3. Cinsiyet, Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyi Değişkenlerinin İlişkin Tolerance ve VIF Sonuçları

	<i>Tolerance</i>	<i>VIF</i>
Cinsiyet	.90	1.10
Güvenli Bağlanma Stili	.84	1.18
Kaçınan Bağlanma Stili	.89	1.11
Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili	.82	1.20
Aile Desteği	.73	1.35
Arkadaş Desteği	.84	1.18
Öğretmen Desteği	.84	1.19

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	<i>B</i>	<i>sh</i>	<i>β</i>	<i>t</i>	<i>R²</i>	<i>ΔR²</i>
Cinsiyet	2.02	.57	.13	.00	.02	.02
Sabit	43.69	.41	-			

* $p < .05$

alt boyutlarının açıklanan varyansa %17 katkı sağladığı görülmektedir. Böylece, açıklanan toplam varyans %36'ya yükselmiştir.

Güvenli bağlanma ve algılanan sosyal destek ile ergen öznel iyi oluşu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunurken, kaygılı-kararsız bağlanma ile ergen öznel iyi oluşu arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Güvenli bağlanma ve algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça ergen öznel iyi oluş düzeyi de artmaktadır. Kaygılı- kararsız bağlanma arttıkça ise ergen öznel iyi oluş düzeyi azalmaktadır. Kaçınan bağlanma ile ergen öznel iyi oluşu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Cinsiyete Göre Ergen Öznel İyi Oluşu, Bağlanma

Tablo 5. Ergen Öznel İyi Oluşunun Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	<i>Yordayıcılar</i>	<i>B</i>	<i>sh</i>	<i>B</i>	<i>t</i>	<i>R²</i>	<i>ΔR²</i>
Model 1	Cinsiyet	2.02	.57	.13*	3.53	.02	.02**
	Sabit	43.68	.41	-	105.59		
Model 2	Cinsiyet	.13	.53	.09*	2.52	.17	.19**
	Güvenli Bağlanma	3.34	.33	.35*	10.15		
	Kaçınan Bağlanma	.26	.37	.03	.70		
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma	-2.66	.38	-.26*	-7.02		
	Sabit	38.56	1.66	-	23.25		
Model 3	Cinsiyet	1.87	.49	.12*	3.82	.13	.36**
	Güvenli Bağlanma	2.07	.32	.22*	6.46		
	Kaçınan Bağlanma	.51	.34	.05	1.		
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma	-1.69	.36	-.16*	-4.72		
	Aile Desteği	.33	.03	.38*	10.73		
	Arkadaş Desteği	.17	.04	.12	3.75		
	Öğretmen Desteği	.04	.03	.04	1.21		
	Sabit	16.79	2.37	-	7.09		

* p<.05 ** p<.01

Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyi Puanlarına İlişkin Bulgular

Ergen öznel iyi oluşu, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğin alt boyutlarından ölçeklerinden elde edilen toplam puanların cinsiyete göre manidar fark gösterip göstermediğine ilişkin ilişkisiz ölçümler t testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 6'ya göre erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri (X=45.71) kız öğrencilere (X=43.69) göre daha yüksektir. Ergen öznel iyi oluş değişkeni, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(696)=-.35, p<.01. Kız öğrencilerin kaygılı- kararsız bağlanma düzeyi (X=2.73), erkek öğrencilere (X=2.50) göre daha yüksektir. Kaygılı-kararsız bağlanma değişkeni, cinsiyete göre anlamlı bir

Tablo 6. Ergen Öznel İyi Oluşu, Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Ölçekleri Toplam Puanları için Cinsiyete göre İlişkiziz T Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	sd 696	t
Ergen Öznel İyi Oluşu	Kız	336	43.69	7.70		.35
	Erkek	362	45.71	7.49		
Güvenli Bağlanma	Kız	336	3.52	.81		.05
	Erkek	362	3.52	.80		
Kaçınan Bağlanma	Kız	336	2.48	.69		1.88
	Erkek	362	2.59	.80		
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	Kız	336	2.73	.75		4.16
	Erkek	362	2.50	.71		
Algılanan Sosyal Destek	Kız	336	118.57	16.32		1.30
	Erkek	362	116.94	16.96		

farklılık göstermektedir, $t(696)=4.16$. Kız ($X=3.52$) ve erkek öğrencilerin ($X=3.52$) güvenli bağlanma düzeylerinin aynı olduğu bulunmuştur. Güvenli bağlanma değişkeni, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(696)=-.05$, $p>.01$. Erkek öğrencilerin kaçınan bağlanma düzeyleri ($X=2.59$) kız öğrencilere ($X=2.48$) daha yüksektir. Ancak kaçınan bağlanma değişkeni, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(696)=-.188$, $p>.01$. Kız öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeyi ($X=118.57$), erkek öğrencilere ($X=116.94$) göre daha yüksektir. Ancak algılanan sosyal destek, cinsiyeti göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(696)=1.30$, $p>.01$.

Korelasyonel İstatistikler

Öznel İyi Oluş, Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkilere Ait Bulgular

Ergen öznel iyi oluşu ile bağlanma stilleri, algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Korelasyon tekniğinden yararlanılmıştır. Yapılan analizden elde edilen bulgular Tablo 7'de belirtilmiştir. Tablo 7'den edinilen bilgilere göre ergen öznel iyi oluşu ile güvenli bağlanma stili ve algılanan sosyal destek arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (güvenli bağlanma stili $r = .33$, $p < .01$; algılanan sosyal destek $r = .49$, $p < .01$). Ergen öznel iyi oluşu ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.23$, $p < .01$). Ergen öznel iyi oluşu

ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = -.06$, $p > .01$). Algılanan sosyal desteğin alt boyutlarının değişkenlerle olan korelasyonlarına da ayrıca bakılmıştır. Aile desteği alt boyutunun ergen öznel iyi oluşu, güvenli bağlanma stili ile pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (ergen öznel iyi oluşu $r = .53$, $p < .01$; güvenli bağlanma stili $r = .32$, $p < .01$). Aile desteği alt boyutu ile kaçınan bağlanma stili ve kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (kaçınan bağlanma stili: $r = -.10$, $p < .01$; kaygılı-kararsız bağlanma: $r = -.21$, $p < .01$). Algılanan sosyal desteğin diğer alt boyutu olan arkadaş desteği ile ergen öznel iyi oluşu ve aile desteği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (ergen öznel iyi oluşu: $r = .26$, $p < .01$; aile desteği: $r = .31$, $p < .01$). Arkadaş desteği ile kaçınan bağlanma stili ve kaygılı kararsız bağlanma stili arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (kaçınan bağlanma stili: $r = -.08$, $p < .01$; kaygılı-kararsız bağlanma stili: $r = -.12$, $p < .01$). Arkadaş desteği alt boyutu ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = .06$, $p > .01$). Algılanan sosyal desteğin diğer alt boyutu olan öğretmen desteği alt boyutunun ergen öznel iyi oluşu, güvenli bağlanma stili, aile desteği ve arkadaş desteği ile pozitif ve anlamlı bir ilişki içinde olduğu bulunmuştur (ergen öznel iyi oluşu: $r = .25$, $p < .01$; güvenli bağlanma stili: $r = .25$, $p < .01$; aile desteği: $r = .32$, $p < .01$; arkadaş desteği: $r = .22$, $p < .01$). Öğretmen desteği alt boyutu ile

Tablo 7. Ergen Öznel İyi Oluşu ile Bağlanma Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkiler ile İlgili Bulgular

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ergen Öznel İyi Oluşu	1							
Güvenli Bağlanma Stili	.33**	1						
Kaçınan Bağlanma Stili	-.06	-.06	1					
Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili	-.23**	-.09*	.27**	1				
Aile Desteği	.53**	.32**	-.10**	-.21**	1			
Arkadaş Desteği	.26**	.06	-.08*	-.12**	.31**	1		
Öğretmen Desteği	.25**	.25**	-.15**	-.12**	.32**	.22**	1	
Algılanan Sosyal Destek	.49**	.32**	-.15**	-.21**	.79**	.60**	.76**	1

*p < .05, **p < .01

kaçınan bağlanma stili ve kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (kaçınan bağlanma stili: $r = -.15$, $p < .01$; $r = -.12$, $p < .01$). Algılanan sosyal destek ile güvenli bağlanma, aile desteği, arkadaş desteği ve öğretmen desteği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (güvenli bağlanma: $r = .32$, $p < .01$; aile desteği: $r = .79$, $p < .01$; arkadaş desteği: $r = .60$, $p < .01$; öğretmen desteği: $r = .76$, $p < .01$). Algılanan sosyal destek ile kaçınan bağlanma stili ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (kaçınan bağlanma stili: $r = -.15$, $p < .01$; kaygılı-kararsız bağlanma stili: $r = -.21$, $p < .01$).

Tartışma ve Sonuç

Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, bağlanma stillerinin öznel iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve bağlanma stillerinin toplam açıklanan varyansa %17 katkı sağladığı görülmüştür. Elde edilen diğer bulgulara göre öznel iyi oluş ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken, kaygılı-kararsız bağlanma stili ile negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Kaçınan bağlanma stili ile ergen öznel iyi oluşu arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür. Bu bağlamda, ergen öznel iyi oluşu arttıkça güvenli bağlanma düzeyinin arttığı, kaygılı-kararsız bağlanma stili arttıkça ise ergen öznel iyi oluşunun düştüğü görülmüştür.

Alanyazında yer alan bazı araştırmalar ile bu araştırmanın bazı bulgularının benzerlik gösterdiği görülmüştür. Buna örnek olarak Siahafshadi vd. (2018) araştırmasında, güvenli bağlanma ve kaçınmacı bağlanma stillerinin doğrudan etkilerini anlamlı bulurken, bağlanma stillerinin öznel iyi oluş üzerindeki dolaylı etkilerinin tamamının anlamlı olduğunu bulmuştur. Bir başka araştırmada Özdemir (2016), ergenlik dönemindeki bireylerin

anne-babaya güvenli bağlanmanın öznel iyi oluş üzerindeki doğrudan etkileri ve anne-babaya güvenli bağlanmanın özerklik aracılığı ile öznel iyi oluş üzerindeki dolaylı etkisini incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlarına göre anne-babaya güvenli bağlanmanın öznel iyi oluş üzerindeki kısmi etkisinin anlamlı olduğunu bulunmuştur. Ancak farklı olarak Bulut (2017), üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin öznel iyi oluşu düzeylerini anlamlı olarak yordama düzeyini ve öznel iyi oluşun cinsiyet ve gelir değişkenleri bakımından farklılaşma durumunu incelediği araştırmasında, güvenli bağlanma ve saplantılı bağlanma stillerini öznel iyi oluş için anlamlı bir yordayıcı olarak bulunurken korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri öznel iyi oluşu yordamada önemli bir etkide bulunmadığını ifade etmektedir. Bu araştırma sonucu, güvenli bağlanma stili bakımından bu araştırma sonuçlarıyla tutarlı bulunmuştur.

Genel anlamda, bağlanma stillerinin öznel iyi oluşunu yordamada anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmekte olup söz konusu bulguların, araştırmanın bulgularıyla benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Araştırma kapsamında ele alınan diğer bir bağımsız değişken olan ve koruyucu faktör olarak görülen algılanan sosyal destek değişkeni ve değişkenin alt boyutları olan aile desteği, arkadaş desteği ve öğretmen desteği ile ergen öznel iyi oluşu arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Ergen öznel iyi oluşu ile algılanan sosyal destek toplam puanı ve algılanan sosyal desteğin bütün alt boyutlarına (aile, arkadaş ve öğretmen desteği) ilişkin korelasyonların pozitif ve anlamlı olduğu bulunmuştur. Ergen öznel iyi oluşu ile en güçlü ilişkinin aile desteği olduğu bulunurken, öğretmen desteği ve arkadaş desteği alt boyutlarının da ergen öznel iyi oluşuyla yüksek bir ilişkiye sahip olduğu bulunurken arasında yer almaktadır. Hiyerarşik regresyon analizinin 3. adımında analize dâhil edilen algılanan sosyal

desteğin alt boyutları, toplamda açıklanan varyansa %17'lik anlamlı bir katkı sağlamıştır. Güney (2017), ilişkisel tarama modelini kullandığı araştırmasında öznel iyi oluş ile aileden algılanan sosyal desteğin modele anlamlı ve özgün katkıda bulunduğunu ifade etmektedir. Tosun (2021) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada da bu araştırmanın sonucuyla benzer olarak algılanan sosyal desteğin ergenlerin iyi oluşunun yaklaşık olarak %21'ini açıkladığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla, algılanan sosyal desteğin ergen öznel iyi oluşunu yordamada anlamlı bir yordayıcı olduğu alanyazında yer alan başka araştırmalarca da desteklenmektedir.

Öznel iyi oluş ile algılanan sosyal destek ve alt boyutları arasındaki ilişkilerin pozitif ve anlamlı olduğu bulgusu da alanyazındaki birçok çalışmanın sonuçlarını desteklenmektedir (Eryılmaz, 2012; Gallagher vd., 2008; Gündoğan & Sargın, 2017; Güney, 2017; Li vd., 2022; Savelkoul, 2000; Saygın, 2008; Şahin & Kırđök, 2018). Bu araştırmada algılanan sosyal destek değişkeninin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunurken bu sonucun aksini ifade eden araştırmalara da ulaşılmıştır. Örneğin Turgut'un (2015) araştırmasının sonuçlarına göre ergenlerin ailelerinden, akranlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık göstermektedir.

Bu araştırmada gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre algılanan sosyal destek öznel iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısıdır. Alan yazında yer alan araştırmaların bazıları da bu araştırmanın sonucuyla benzer şekilde algılanan sosyal desteğin ve alt boyutlarının öznel iyi oluşunu yordamada anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ifade ederken kimi araştırmalar da algılanan sosyal desteğin ve algılanan sosyal desteğin alt boyutlarının öznel iyi oluşu yordamadığını belirtmektedir. Örneğin Saygın (2008) araştırmasında, sosyal desteğin öznel iyi oluşu anlamlı olarak açıkladığını bulmuştur. Türkmen (2012), öznel iyi oluşu etkilemesi mümkün olan birtakım değişkenleri modelleyerek test ettiği araştırmasında, anne-baba tutumunun algılanan sosyal desteğe etkide bulunduğunu belirtirken, sosyal desteğin de öznel iyi oluşu yordadığını ekleyerek benzer bir çerçeve sunmaktadır. Bunun yanı sıra Gülaçtı (2010), algılanan sosyal destek düzeyinin, öznel iyi oluşun anlamlı bir biçimde yordama durumunu incelediği araştırmasından elde ettiği sonuçlara göre, algılanan sosyal desteğin öznel iyi oluşun %43'lük bir kısmını açıkladığını belirtmekle birlikte algılanan aile desteğinin öznel iyi oluşu yordadığını ancak arkadaş desteğinin öznel iyi oluşu yordamadığını bulmuştur. Bu araştırmada ise algılanan sosyal destek, öznel iyi oluş düzeyinin %17'lik bir bölümünü açıklamıştır. Ayrıca bu araştırmadan elde edilen bulguların, arkadaş desteğinin öznel iyi oluşu

yordadığını göstermesi bakımından Gülaçtı (2010) tarafından ifade edilen arkadaş desteğinin öznel iyi oluşu yordamadığı bulgusu ile zıt düşmektedir. Yine bu araştırmanın sonuçlarının aksine Gallagher vd. (2008), kişilik özellikleri ve demografik özelliklerin yanı sıra sosyal destek ve duygusal zeka değişkenlerinin, öznel iyi oluşu yordama düzeylerini incelediği araştırmalarında sosyal desteğin hiçbir boyutunun öznel iyi oluşu anlamlı bir biçimde yordamadığını ifade etmektedir. Genel anlamda alanyazından edinilen araştırma bulguları ile bu araştırmanın bulgularının örtüştüğü görülmektedir. Aksini bulgulayan araştırmalar olmakla birlikte algılanan sosyal destek ve algılanan sosyal desteğin alt boyutları, ergen öznel iyi oluşunu anlamlı olarak yordamaktadır.

Bu araştırmada öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. İlgili alanyazına bakıldığında öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaştığını gösteren araştırmaların olduğu görülmektedir (Nigar 2014; Sezer 2011; Shmotkin, 1991; Tümkaya, 2011). Bu bağlamda, bazı araştırmaların araştırma sonucuyla kısmen tutarlılık gösterdiğini söylemek mümkündür. Örneğin Tümkaya (2011), erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyini kız öğrencilere kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulmuştur. Bunun yanı sıra Tümkaya'nın (2011) yaptığı regresyon analizi sonuçlarına göre de cinsiyet değişkeninin toplam öznel iyi oluş düzeyinin %3'ünü açıklamış olduğu belirtilenler arasındadır. Bu araştırma kapsamında ise cinsiyet değişkeni öznel iyi oluşun %2'lik bir kısmını açıklamaktadır. Dolayısıyla bu araştırmanın sonuçları ile Tümkaya'nın (2011) sonuçları benzerdir. Fujita vd. (1991) da benzer şekilde cinsiyetin öznel iyi oluşun %1'inden azını açıkladığını ifade etmektedir. Bütün bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda, cinsiyetin öznel iyi oluşu açıklamada etkisinin düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Bu araştırma bulgularının aksine erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu yönündeki araştırma bulgusunun tam tersini ifade eden araştırma bulguları da mevcuttur. Kız ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin karşılaştırıldığı bazı araştırmalarda, kız öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin erkek öğrencilere daha yüksek olduğu ve öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı farklılaştığı saptanmıştır (Nigar, 2014; Sezer, 2011; Shmotkin, 1990; Şirin ve Ulaş, 2015).

Alanyazında öznel iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösteren araştırmaların yanı sıra kadın ve erkeklerin iyi oluş düzeylerinde farklılaşma olmadığını saptayan araştırmalar da bulunmaktadır (Bozkurt ve Sönmez (2016); Canbay

(2010); Demir Çelebi (2014); Karakoç, Bingöl ve Karaca (2013); Tosun (2021); Uçan, 2015). Genel olarak incelenen araştırmalara bakıldığında, alanyazında öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin tam anlamıyla tutarlılık gösteren bir sonucun yer almadığı görülmüştür. Bu araştırma cinsiyet farklılaşmasına ilişkin bulgularını destekleyen araştırmalar olmasının yanı sıra araştırma bulgularının tam tersini bulgulayan araştırmaların da mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Çoğu araştırmada ise öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmadığı ifade edilerek farklı bir bulgu ortaya konmuştur.

Öneriler

Bu başlık altında uygulayıcılara ve araştırmacılara maddeler halinde sıralanmış birtakım önerilere yer verilmiştir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Ergenlerin öğretmenlerinden ve ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyinin, ergen öznel iyi oluşunu arttırdığı sonucuna dayanılarak okullarda ders dışı faaliyetleri ve aile-ergen etkileşimini arttırmaya dönük etkinlikler düzenlenebilir. Ayrıca algılanan akran desteği arttıkça öznel iyi oluşun arttığı sonucuna dayanılarak sınıf rehber öğretmenleri tarafından akran etkileşimi temelli ve işbirliği kurmaya dayalı grup rehberlik çalışmalarına yer verilebilir. Son olarak güvenli bağlanma stiline sahip olmanın öznel iyi oluşu açıklamadaki gücüne dayanılarak ailelere yönelik bağlanma stilleri temalı eğitimler verilebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırmada, ergenlik dönemindeki bireylerin cinsiyet türü, sahip oldukları bağlanma stilleri ve algılanan sosyal destek düzeylerinin, öznel iyi oluşlarını yordama düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ergen öznel iyi oluşunun yordayıcıları olabilecek diğer kavramlar olarak görülen algılanan anne-baba tutumu, algılanan davranışsal kontrol gibi değişkenler modele eklenerek farklı çalışmalar yürütülebilir. Bu araştırmanın çalışma grubu ergenlik dönemindeki bireyler ile sınırlandırılmıştır. Gelecek araştırmalarda, farklı gelişim dönemindeki bireylerdeki (örneğin: orta çocukluk dönemi) öznel iyi oluşu açıklamada, bağlanma stilleri ve algılanan sosyal desteğin etkisi incelenebilir. Araştırmanın kız öğrencilerin erkeklere kıyasla daha düşük düzeyde öznel iyi oluş bildirdiği sonucuna dayanılarak, öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmasına neden olan sosyokültürel ve gelişimsel faktörleri belirlemek amacıyla nitel araştırma desenine dayalı çalışmalar yürütülebilir.

Kaynakça

- Bozkurt, E. ve Sönmez, H. İ. (2016). İmam hatip ortaokulu öğrencilerinin ergen öznel iyi oluşlarının kişisel ve sosyal özelliklerine göre incelenmesi. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (7), 231-248.
- Bulut, E. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillерinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri Üzerine Etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Canbay, H. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Çakar, F. (2019). *Travma Psikolojik Danışmanlığı*. Pegem Akademi.
- Çakar, Y. ve Altun, F. (2021). Ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin ebeveyn çatışması, öz-yeterlik ve demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 253-270. <https://doi.org/0.17860/mersinefd.733554>
- Çelik, H., Ekşi, H., Gülsu, N. (2017). Orta çocukluk döneminde güvenli bağlanma ile mükemmelliyeçiliğin çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 53-68.
- Çetinkaya, B. (2017). *Sevdiğinizize bağlı mısınız, bağımlı mısınız? Bağlanma kuramı*. Pegem Akademi.
- Demir Çelebi, Ç. (2014). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ile ahlaki olgunluk seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Demir, Ö.O. (2021). *Seçim teorisi temelli uygulamalarla psikolojik danışman adaylarının akademik motivasyon ve öznel iyi oluşlarının geliştirilmesi: Bir eylem araştırması* [Yayımlanmamış Doktora tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Eryılmaz (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin

- geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Eryılmaz, A. (2012). Ergenler öznel iyi oluş düzeylerini çevreyle ilişkiler aracılığıyla nasıl artırırılar? *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(4), 407-414.
- Erzen, E. (2016). Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(3), 1-21.
- Fujita, F., Diener, E., Sandvik, E. (1991). Gender differences in negative affect and well-being: the case for emotional intensity. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61(3), 427. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.3.427>
- Gallagher, E. N. and Vella-Brodrick, D.A. (2008). Social support and emotional intelligence as predictors of subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 44, 1551-1561. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.01.011>
- Gülaçtı, F. (2010). The effect of perceived social support on subjective well-being. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 3844-3849. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.602>
- Gündoğan, S. ve Sargın, N. Ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin, algılanan sosyal destek ve öznel iyi oluş açısından incelenmesi. *The Journal International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4(2), 288-295.
- Güney, M. A. (2017). *Ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Güney, M. A. (2017). *Ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Karakoç, A., Bingöl, F., Karaca, S. (2013). Lise öğrencilerinde ergen öznel iyi oluş ile olumlu gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 6(13), 43-50.
- Kesebir, S., Özdoğan Kavzaoğlu, S., Üstündağ, M.F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Kırimer, F., Akça, E., Sümer, N. (2014). Orta çocuklukta anneye kaygılı ve kaçınan bağlanma: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II orta çocukluk dönemi ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(33), 45-57.
- Kocamaz Karagözlü, G. (2019). *Aile işlevler ve bağlanma stillerine göre öznel iyi oluş düzeyinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Körük, S. (2016). *Ergenlerde riskli davranışların güvensiz bağlanma ve algılanan sosyal destek tarafından yordanmasında psikolojik belirtilerin aracı rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Li, X., Ren, Z., Ji, T., Shi, H., Zhao, H., He, M., Fan, X., Guo, X., Zha, S., Qiao, S., Li, Y., Pu, Y., Liu, H., Zhang, X. (2022). Associations of sleep quality, anxiety symptoms and social support with subjective well-being among Chinese perimenopausal women. *Journal of Affective Disorders*, 302, 66-73. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.01.089>
- Nigar, F. (2014). *Ortaokul öğrencileri ile yatılı bölge ortaokul öğrencilerinin öznel iyi oluş ve temel psikolojik ihtiyaçlar düzeyinin karşılaştırması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Özdemir, M. (2016). *Ergenlik döneminde bağlanma, özerklik ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Savelkoul, M., Post, M. W. M., De Witte, L. P., Van Den Borne, H. B. (2000). Social support, coping and subjective well-being in patients with rheumatic diseases. *Patient Education and Counseling*, 39(2-3), 205-218. [https://doi.org/10.1016/S0738-3991\(99\)00033-6](https://doi.org/10.1016/S0738-3991(99)00033-6)
- Savelkoul, M., Post, M. W. M., De Witte, L. P., Van Den Borne, H. B. (2000). Social support, coping and subjective well-being in patients with rheumatic diseases. *Patient Education and Counseling*, 39(2-3), 205-218. [https://doi.org/10.1016/S0738-3991\(99\)00033-6](https://doi.org/10.1016/S0738-3991(99)00033-6)
- Saygın, Y. (2008). *Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Sezer, F. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin öznel iyi oluş durumlarının bazı değişkenler açısından

- incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(192), 74-85.
- Shmotkin, D. (1990). Subjective well-being as a function of age and gender: A multivariate look for differentiated trends. *Social Indicators Research*, 23(3), 201-230. <https://doi.org/10.1007/BF00293643>
- Siahafshadi, M. M. and Amiri, S. The relationship between attachment and subjective well-being: The mediating role of emotion regulation skill. *International Journal of Psychology*, 12, 118-135. [10.24200/ijpb.2018.58150](https://doi.org/10.24200/ijpb.2018.58150)
- Şirin, A. ve Ulaş, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile karakter eğitimi uygulamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 30(12), 279-307.
- Tomas, J. M., Gutierrez, M., Pastor, A. M., Sancho, P. (2020). Perceived social support, school adaption and adolescents' subjective well-being. *Child Indicators Research*, 13, 1597-1617. <https://doi.org/10.1007/s12187-020-09717-9>
- Tosun, T. (2021). Ergenlerde Psikolojik İyi Oluşun Algılanan Sosyal Destek Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi . *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 5(4), 123-142. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/jmse/issue/66363/1005941>
- Turgut, Ö. (2015). *Ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin, önemli yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Tümkaya, S. (2011). Humor styles and socio-demographic variables as predictors of subjective well-being of Turkish University students. *Education and Science*, 36(160), 158-170.
- Türkmen, M. (2012). Öznel iyi oluşun yapısı ve anababa tutumları, özsaygı ve sosyal destekle ilişkisi: Bir model sınaması. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (1) , 41-73. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/usaksosbil/issue/21647/232718>
- Uçan, A. ve Kiran Esen, B. (2015). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının toplumsal konum ile ilgili risk alma değişkenine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 288-299. <https://doi.org/10.17860/efd.22192>
- Yalçın, İ. (2015). İyi oluş ve sosyal destek arasındaki ilişkiler: Türkiye'de yapılmış çalışmaların meta analizi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(1), 21-32.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek, güvenilirlik ve geçerlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Journal of Education*, 13, 81-87.
- Yıldız, M.A. (2014). *Ergenlerde anne-babaya bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide duygu düzenleme ve baş etme yöntemlerinin çoklu aracılık rolü*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Mersin Üniversitesi.